

АНОТАЦІЯ

Тараненко А. С. Стратегічне управління економічним розвитком приватних промислових підприємств в умовах системних трансформацій економіки. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 073 – Менеджмент (Галузь знань 07 – Управління та адміністрування). – Український державний університет науки і технологій Міністерства освіти і науки України, Дніпро, 2026.

Дисертація присвячена розробленню теоретичних положень, методичних підходів і практичних рекомендацій щодо обґрунтування процесів розробки та впровадження стратегій економічного розвитку приватних підприємств.

Розроблено методичний підхід до оцінювання результативності стратегії економічного розвитку приватного промислового підприємства, який:

а) виконується за дев'ятьма етапами та базується на комплексній багаторівневій системі інтегральних показників, що інтегрує економічну результативність (Result), стійкість функціонування (Resilience) і здатність до протидії ризикам (Resistance) у межах єдиного композитного індексу стратегічного розвитку за єдиним аналітичним контуром; б) передбачає: декомпозицію кожного з узагальнених інтегральних показників в системі часткових індикаторів із урахуванням виробничо-технологічних, енергетичних, організаційних та ризик-орієнтованих характеристик підприємства; застосування процедур нормування стимуляторів і дестимуляторів для забезпечення зіставності показників; обґрунтування системи вагових коефіцієнтів, що відображають пріоритетність досягнення результативності за умов ресурсних обмежень і зростання ризиків; формування композитного інтегрального показника для кількісного порівняння альтернатив стратегічного розвитку; апробацію моделі на прикладі приватного промислового підприємства в умовах воєнно-кризової трансформації економіки.

Автором сформовано організаційно-економічний механізм стратегічного управління економічним розвитком приватних промислових підприємств, до складу якого інтегровано чотири блоки (аналітичний, цільовий, організаційно-управлінський та економіко-інструментальний), які функціонально поєднано у

замкнений управлінський цикл із контуром зворотного зв'язку, забезпечуючи синхронізацію процесів формування, реалізацію і коригування стратегії задля підвищення результативності стратегічного управління за рахунок адаптивного узгодження управлінських рішень із динамікою зовнішнього середовища та внутрішнього потенціалу, що забезпечено: інтеграцією принципів системності, адаптивності, про-активності, цифрової інтегрованості й ризик-орієнтованості в єдину управлінську логіку; включенням багатофакторної системи індикаторів та інтегральних оцінок у процес прийняття стратегічних рішень; формалізацією цільової функції управління як балансу «ефективність-стійкість-розвиток»; урахуванням воєнно-кризових та структурно-трансформаційних факторів як детермінант стратегічних параметрів розвитку; забезпеченням синергетичної взаємодії економічних, інноваційних, цифрових, ризикових і соціально-кадрових складових розвитку.

На побудові структурно-логічної схеми «resilience–resistance розроблено науково-методичний підхід до формування системи стратегічних цілей розвитку приватного промислового підприємства, який: а) інтегрує концептуальний, цільовий, критеріальний, індикативний, аналітико-оцінювальний та управлінський рівні у єдину замкнену систему стратегічного управління; б) базується на: поєднанні принципів забезпечення стійкості (resilience) та здатності до протидії ризикам (resistance) як базових орієнтирів формування стратегічних цілей; інтеграції цілей, критеріїв та індикаторів результативності у багаторівневу систему, забезпечуючи їх кількісну вимірюваність й узгодженість; впровадженні замкненого управлінського контуру задля адаптивного коригування стратегічних рішень відповідно до змін зовнішнього середовища; орієнтації системи оцінювання на результативність як ступеню досягнення стратегічних цілей, що відповідає умовам підвищеної невизначеності та ресурсних обмежень.

Окрему увагу приділено організаційно-економічному інструментарію вибору оптимального проєкту економічного розвитку приватного промислового підприємства, який спирається на: урахування вагомості впливу альтернативних проєктів на стратегічні орієнтири розвитку підприємства (result, resilience,

resistance); інтеграцію показників економічної ефективності, рівня ризику та стратегічної релевантності проєктів у єдину систему оцінки; використання багатокритеріального підходу до відбору управлінських альтернатив із урахуванням галузевих особливостей функціонування; формалізацію впливу стратегічних орієнтирів на процес вибору проєктів розвитку підприємства; перехід від одно-критеріальної (ефективність) до багатовимірної (ефективність–ризик–стійкість) моделі прийняття рішень; забезпечення узгодженості стратегічних цілей підприємства із інструментами їх реалізації; практичну апробацію моделі на прикладі АТ «Дніпровський стрілочний завод».

Враховуючи важливість впровадження механізму зворотного зв'язку, розроблено організаційно-економічну систему реалізації й оцінювання результативності стратегії економічного розвитку приватного промислового підприємства, яка: а) базується на побудові взаємопов'язаної тріади структурно-логічних моделей (реалізації стратегії, інструментарію її забезпечення та системи оцінювання результативності), інтегрованих у аналітико-управлінську структуру із замкненим контуром зворотного зв'язку; б) спирається на: поєднання процесів реалізації стратегії та оцінювання її результативності в межах єдиної структурно-логічної моделі управління; інтеграцію параметрів «Result–Resilience–Resistance» як базових критеріїв оцінювання результативності стратегічного розвитку; формалізацію інструментарію реалізації стратегії через систематизацію організаційних, економічних, цифрових та ризик-орієнтованих інструментів у єдиній логіці управління; забезпечення адаптивності стратегічного управління.

Окрім того, сформовано теоретико-методичні засади формування й функціонування організаційно-економічного механізму стратегічного управління економічним розвитком приватних промислових підприємств для підвищення обґрунтованості та прикладної придатності важелів і регуляторів шляхом: розширення складу та змістовного наповнення його структурних компонентів через інтеграцію аналітичного, цільового, організаційно-управлінського та економіко-інструментального блоків у єдину управлінську систему; поглиблення підходів до формування багатофакторної системи

індикаторів оцінювання розвитку підприємства з використанням інтегральних показників як основи прийняття стратегічних рішень; уточнення ролі принципів адаптивності, ризик-орієнтованості та цифрової інтегрованості у забезпеченні гнучкості і стійкості стратегічного управління; врахування впливу воєнно-кризових та структурно-трансформаційних факторів як ключових детермінант зміни параметрів функціонування; конкретизації механізмів забезпечення синергетичної взаємодії економічних, інноваційних, цифрових і соціально-кадрових складових розвитку.

Обґрунтовано методико-прикладний підхід до експериментальної верифікації економіко-математичної моделі стратегічного управління економічним розвитком приватного промислового підприємства, який: а) передбачає її дослідно-експериментальну перевірку на основі формування й обґрунтування оптимального портфеля стратегічних проєктів із урахуванням інтегральних показників ефективності, ризиковості та ресурсних обмежень; б) спирається на: поєднання процедур економіко-математичного моделювання з інструментарієм багатокритеріального вибору управлінських альтернатив; використання інтегрального критерію «ефективність–ризик–ресурсна забезпеченість» як основи прийняття стратегічних рішень; застосування елементів аналізу чутливості для оцінювання стійкості отриманих рішень до змін параметрів зовнішнього середовища, що дозволило підтвердити адекватність запропонованої моделі та її практичну придатність як інструменту підтримки стратегічного управління розвитком підприємств.

Удосконалено понятійно-категоріальний апарат теорії стратегічного управління економічним розвитком підприємств за рахунок авторського трактування поняття «система стратегічних цілей «resilience–resistance», критеріальних показників та індикаторів результативності розвитку приватного промислового підприємства».

Для забезпечення переходу до практичної реалізації в межах єдиної аналітико-управлінської логіки обґрунтовано організаційно-методичні домінанти вибору стратегічних рішень економічного розвитку приватного промислового підприємства, які передбачають інтеграцію: а) класифікації

стратегічних рішень за функціональними групами (виробничо-технологічні; організаційно-управлінські й інноваційно-цифрові; ризик-орієнтовані та ресурсно-стабілізаційні); оцінювання очікуваних результатів реалізації проєктів розвитку; багатокритеріального відбору оптимального проєкту з урахуванням впливу на стратегічні орієнтири «result–resilience–resistance»; б) процесів стратегічного ціле визначення, вибору управлінських рішень та оцінювання їх результативності в єдиному управлінському контурі з: розширенням критеріальної бази стратегічного вибору шляхом включення, поряд із економічною ефективністю, параметрів стійкості та здатності до протидії ризикам; формалізацією процедури вибору оптимального проєкту розвитку на основі узгодження показників ефективності, ризику та стратегічної релевантності; забезпеченням прикладної апробації запропонованого підходу через побудову міні-моделі стратегічного вибору, що підвищує обґрунтованість і узгодженість управлінських рішень в умовах невизначеності.

Ключові слова: стратегічне управління, стратегія економічного розвитку, стратегічний розвиток, менеджмент, стратегія, економічний розвиток, промислове підприємство, цифрова трансформація, економіко-математичне моделювання, інноваційна модель, інноваційний розвиток, залізничні пасажирські перевезення, цифровізація, антикризовий менеджмент, антикризове управління.

ABSTRACT

Taranenko A.S. Strategic management of economic development of private industrial enterprises in conditions of systemic transformations of the economy. – Qualifying scientific work as a manuscript.

Dissertation for the degree of Doctor of Philosophy, specialty 073 – Management (Field of knowledge 07 – Management and Administration). – Ukrainian State University of Science and Technologies of the Ministry of Education and Science of Ukraine, Dnipro, 2026.

The dissertation is devoted to the development of theoretical provisions, methodological approaches and practical recommendations for substantiating the processes of developing and implementing strategies for the economic development of private enterprises.

A methodological approach to assessing the effectiveness of the economic development strategy of a private industrial enterprise has been developed, which: a) is carried out in nine stages and is based on a complex multi-level system of integral indicators that integrates economic performance (Result), stability of functioning (Resilience) and the ability to counteract risks (Resistance) within a single composite index of strategic development according to a single analytical contour; b) provides for: decomposition of each of the generalized integral indicators into a system of partial indicators taking into account the production and technological, energy, organizational and risk-oriented characteristics of the enterprise; application of procedures for normalizing stimulants and de-stimulators to ensure comparability of indicators; justification of a system of weight coefficients that reflect the priority of achieving effectiveness under resource constraints and increasing risks; formation of a composite integral indicator for quantitative comparison of strategic development alternatives; testing of the model on the example of a private industrial enterprise in the conditions of war-crisis transformation of the economy.

The author has formed an organizational and economic mechanism for strategic management of the economic development of private industrial enterprises, which integrates four blocks (analytical, target, organizational and managerial, and

economic and instrumental), which are functionally combined into a closed management cycle with a feedback loop, ensuring synchronization of the processes of formation, implementation, and adjustment of the strategy to increase the effectiveness of strategic management through adaptive coordination of management decisions with the dynamics of the external environment and internal potential, which is ensured by: integrating the principles of systematicity, adaptability, pro-activity, digital integration, and risk-orientation into a single management logic; including a multifactor system of indicators and integral assessments in the process of strategic decision-making; formalizing the target management function as a balance of "efficiency-stability-development"; taking into account military-crisis and structural-transformational factors as determinants of strategic development parameters; ensuring synergistic interaction of economic, innovative, digital, risk and social-human resources components of development.

Based on the construction of the structural-logical scheme "resilience-resistance", a scientific and methodological approach to the formation of a system of strategic goals for the development of a private industrial enterprise has been developed, which: a) integrates the conceptual, target, criterion, indicative, analytical and evaluation and management levels into a single closed system of strategic management; b) is based on: a combination of the principles of ensuring resilience and the ability to counteract risks (resistance) as basic guidelines for the formation of strategic goals; integration of goals, criteria and performance indicators into a multi-level system, ensuring their quantitative measurability and consistency; implementation of a closed management loop for adaptive adjustment of strategic decisions in accordance with changes in the external environment; orientation of the evaluation system on effectiveness as the degree of achievement of strategic goals, which corresponds to the conditions of increased uncertainty and resource constraints.

Special attention is paid to the organizational and economic tools for choosing the optimal project for the economic development of a private industrial enterprise, which is based on: taking into account the importance of the impact of alternative projects on the strategic guidelines for the development of the enterprise (result,

resilience, resistance); integration of indicators of economic efficiency, risk level and strategic relevance of projects into a single evaluation system; use of a multi-criteria approach to the selection of management alternatives taking into account the industry specifics of functioning; formalization of the impact of strategic guidelines on the process of choosing enterprise development projects; transition from a single-criteria (efficiency) to a multidimensional (efficiency–risk–resistance) decision-making model; ensuring the consistency of the enterprise's strategic goals with the tools for their implementation; practical testing of the model on the example of *JSC* “Dnipro Railway Switch Plant”.

Taking into account the importance of implementing the feedback mechanism, an organizational and economic system for implementing and evaluating the effectiveness of the economic development strategy of a private industrial enterprise has been developed, which: a) is based on building an interconnected triad of structural and logical models (strategy implementation, tools for its provision, and performance evaluation system), integrated into an analytical and management structure with a closed feedback loop; b) is based on: combining the processes of strategy implementation and evaluation of its effectiveness within a single structural and logical management model; integration of the “Result–Resilience–Resistance” parameters as basic criteria for assessing the effectiveness of strategic development; formalization of the strategy implementation toolkit through the systematization of organizational, economic, digital and risk-oriented tools in a single management logic; ensuring the adaptability of strategic management.

In addition, theoretical and methodological principles for the formation and functioning of the organizational and economic mechanism for strategic management of the economic development of private industrial enterprises have been formed to increase the validity and applicability of levers and regulators by: expanding the composition and content of its structural components through the integration of analytical, target, organizational and managerial and economic and instrumental blocks into a single management system; deepening approaches to the formation of a multifactor system of indicators for assessing the development of an enterprise using integral indicators as the basis for making strategic decisions; clarifying the role of

the principles of adaptability, risk-orientation and digital integration in ensuring the flexibility and sustainability of strategic management; taking into account the influence of military-crisis and structural-transformational factors as key determinants of changes in operating parameters; specifying mechanisms for ensuring synergistic interaction of economic, innovation, digital and social-human resources components of development.

A methodological and applied approach to experimental verification of the economic and mathematical model of strategic management of the economic development of a private industrial enterprise is substantiated, which: a) provides for its experimental verification based on the formation and justification of the optimal portfolio of strategic projects taking into account integral indicators of efficiency, risk and resource constraints; b) is based on: a combination of economic and mathematical modeling procedures with a multi-criteria selection tool for management alternatives; the use of the integral criterion "efficiency-risk-resource availability" as the basis for strategic decision-making; the use of elements of sensitivity analysis to assess the stability of the obtained decisions to changes in the parameters of the external environment, which allowed us to confirm the adequacy of the proposed model and its practical suitability as a tool to support strategic management of enterprise development.

The conceptual and categorical apparatus of the theory of strategic management of economic development of enterprises has been improved through the author's interpretation of the concept of "system of strategic goals "resilience-resistance", criteria and indicators of the effectiveness of the development of a private industrial enterprise".

To ensure the transition to practical implementation within the framework of a single analytical and managerial logic, the organizational and methodological dominants of choosing strategic decisions for the economic development of a private industrial enterprise are substantiated, which provide for the integration of: a) classification of strategic decisions by functional groups (production and technological; organizational and managerial and innovative and digital; risk-oriented and resource-stabilization); assessment of expected results of the implementation of

development projects; multi-criteria selection of the optimal project taking into account the impact on the strategic guidelines "result–resilience–resistance"; b) processes of strategic goal definition, selection of management decisions and assessment of their effectiveness in a single management circuit with: expansion of the criteria base of strategic choice by including, along with economic efficiency, parameters of resilience and ability to counteract risks; formalization of the procedure for selecting the optimal development project based on the coordination of indicators of efficiency, risk and strategic relevance; ensuring applied testing of the proposed approach through the construction of a mini-model of strategic choice, which increases the validity and consistency of management decisions in conditions of uncertainty.

Key words: strategic management, economic development strategy, strategic development, management, strategy, economic development, industrial enterprise, digital transformation, economic and mathematical modeling, innovative model, innovative development, railway passenger transportation, digitalization, crisis management, anti-crisis management.